
 NYILVÁNOSSÁG VERSUS SZEMÉLYISÉGI JOGOK

[...]

szövege: „E könyv nem jelenhetett volna meg a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság vezetésének és személyi állományának segítségével nélkül.” Esetben — azt hiszem — némileg át kell értékelnünk a cenzúrával kapcsolatos, általában indokolt ellenérzéseinket. Valahogy ekképpen: a könyvetiltás rossz dolog, de kivételesen egy könyv be nem tiltása rosszabb lehet.

2. Az *Eörsi-Bohó vita*, avagy mi a közérdekű adat és mi nem?

Az általam nagyra becsült **Eörsi Istvánt** felháborította a tény, hogy egy bizonyos Bohó Róbert a Magyar Televízió megbízásából filmet rendezhetett Nagy Imréről, ennek századik születésnapján, és még egy Nagy Imre emlékplakettel is kitüntették az illetőt. Felháborodásának a nagy nyilvánosság előtt két ízben is hangot adott. (**Örökösök és egyéb bohóságok. Népszabadság, 1996. július 29. Komolyra fordítom a szót. Népszabadság, 1996. szeptember 16.**) Legfontosabb kifogása Bohó Róberttel szemben — amit feltétlenül meg kívánt osztani az újság olvasóival —, hogy Bohó „a börtönben köztudomásúlag megszegte a rabszolidaritás legelemibb szabályait”, másrészt, hogy tíz évvel ezelőtt ugyancsak Bohó egy Berecz János szerkesztette televíziós műsorban azt bizonygatta, hogy az 1956. október huszonharmadikai tüntetés már délután, a Bem téren az ellenforradalmi cselékek demonstrációjává torzult. Ezeket a vádakát **Eörsi** második cikkében megtoldotta azzal a még sokkal súlyosabbal, miszerint „Bohó mint terhelő tanú segített abban, hogy néhány nappal szereplése után csinosabban simuljon Gimes Miklós nyakára a kötél”. Ez utóbbi állításának alapja dr. Róth Miklósnak az első **Eörsi-cikket** követően megjelentetett írása, amelyben a Gimes Miklóst az 1989-es törvényességi eljárásban képviselő ügyvéd részleteket közölt Bohónak a Nagy Imre-per zárt tárgyalásán tett vallomásából.

Tekintsünk el most attól, hogy Róth, aki az információkhoz saját bevalása szerint is védőként jutott, megszegte az ügyvédi titoktartás kötelezettségét. Vizsgáljuk csak azt, mivel próbálta igazolni Eörsi Bohó személyhez fűződő jogainak semmibe vételét. Második cikkében őszintén meg is vallja, hogy a maga részéről nem létezőnek tekinti Bohó személyiségi jogait. Indokolásának lényege pedig, hogy a személyiségi jogok nem terjeszthetők ki a közügyekre. Ugyanezen az alapon tartja elfogadhatatlannak, hogy Nagy Imre lánya örököségi jogaira hivatkozva akadályozza az 1958-as perről készült rendőrségi film bemutatását, valamint a forradalom miniszterelnöke utolsó írásainak nyilvánosságra hozatalát, és indított pert a Magyar Televízió által bemutatott Nagy Imre-film alkotói, köztük Bohó ellen. (Újabb csavar, hogy ez utóbbi perben az a Róth Miklós lép fel ügyvédként a személyiségi jogok védelmezőjeként, aki cikkével lábbal tiporta Bohóét.) Csakhogy Eörsi nem veszi észre, hogy míg Nagy Imre a huszadik századi magyar történelem egyik meghatározó személyisége, és így a vele kapcsolatos adatok közérdekűek, ugyanez Bohó Róbertről nem mondható el.

Ugyanezen az alapon a magyar Alkotmánybíróság az ügynöktörvény alkotmányossági vizsgálata kapcsán csak azoknak a személyeknek az ügynök-múltját minősítette az Alkotmány 61.§-a szerinti közérdekű adatnak, akik ma, a jogállamban közhatalmat gyakorolnak vagy résztvesznek a politikai közéletben. (Ld. 60/1994. (XII.24.) AB határozat) Ezért nem terjed ki ezekre az emberekre az átvilágítás, és ugyanezért nem ismerhetik majd meg az áldozatok besúgóik nevét akkor, amikor a remélhetőleg hamarosan felállítandó Történeti Hivatalban megtudhatják, milyen adatokat gyűjtött róluk az előző rezsim titkosrendőrsége. Persze, tudom, Eörsi következetes, hiszen miként az ügynöktörvény vitája kapcsán, mostani cikkeiben is megjegyzi, hogy a rendszerváltozás előtti buzgólkodás elfogadhatatlanul élvezi a jogállam védelmét. Pedig itt arról van szó, hogy azon személyek esetében,

akik ma nem intéznek közügyeket, a jogállam — szerintem helyesen — a személyhez fűződő jogokat fontosabb védendő érdekeknek tekinti, mint múltjuk nyilvánosság elé tárását. Mint tudjuk, nem minden egykori szocialista ország választotta a múlttal való szembenézésnek ezt a módját. A német Sasi-törvény például teljes egészében felfedhetővé tette az állambiztonsági szervek és titkosügynökeik tevékenységét. A magyar megoldás célja kizárólag a politikai és közéleti szereplők, s ezen keresztül a mai államélet áttetszőségének biztosítása volt. Az elmúlt években Magyarországon is elhangzottak a legfontosabb érvek a múlt-feldolgozás e különböző módjainak előnyeiről és hátrányairól. Az egyik oldalon ott vannak „a pedikűrösnél, a lépcsőházban, a televízióban, a kocsmában és az irodalmi szalonban” születő, kútmérgezéssel felérő verdiktek, ahogy azt Nadas Péter meggyőzően leírta éppen a kelet-német ellenzék egykori legendás alakjának a Stasi-akták megnyitása jóvoltából napvilágra került ügynökmúltja kapcsán. (Szegény, szegény Sacha Andersonunk. Nappali Ház, 1992/1.) A mások oldal érveit talán a Stasi iratait kezelő szövetségi hivatal evangélikus lelkész vezetője, Joachim Gauck fogalmazta meg legvilágosabban: a múlt megismerhetősége nélkül a gyanúsítgatások légköre állandósulhat: Azt gondolom, egyrészt a kelet-német és a magyar közelmúlt, és ezen belül is a két titkosszolgálat eltérései miatt a két ország lakosságának érdeklődése sem azonos az egykori besúgók személyének megismerését illetően. Másrészt a radikális megoldások mellett érvelőknek választ kell adniuk arra a morális kérdésre, vajon megengedhető-e, hogy az ügynökök leleplezése során azonos „megbélyegzéssel” illessék, az ezt „önként és kéjjel” vállaltó azzal, aki fizikai vagy egzisztenciális fenyegetettség hatására cselekedett, és esetleg dezinformációval igyekezett is megszabadulni a szolgálatától. Végül a gyanúsítgatásokat éppenséggel úgy lehet megakadályozni, ha a jogrendszer következetesen megvédi azoknak a nem közsze-

replőknek a személyiségi jogait, aki múltjának nyilvánosságra hozatalához nem fűződik közérdek.

Mint láttuk, **Eörsi István** három igazolást említ írásaiban Bohó múltbeli viselkedésének pertraktálására. Az egyik, hogy Bohó a forradalmat kompromittáló nyilatkozatot tett egy tíz évvel ezelőtti televíziós műsorban. A másik, hogy éppen egy olyan személy rendezte a Nagy Imréről szóló filmet, akinek magatartása Nagy Imre egyik vádlottársával szemben vitatható. Azt gondolom, ezek legfeljebb akkor igazolhatnák Bohó múltjának nyilvános felidézését, ha **Eörsi** egyszersem azt is állítaná, hogy e körülmények folytán torzult a film tartalma. Ekkor ugyanis már a történelemhamisítás gyanúja vetődne fel, ami egyértelműen közügy. Ezt azonban annál kevésbé állíthatja, mivel büszkén közli, hogy nem nézte meg a filmet. **Eörsi** harmadik érve az a Nagy Imréről elnevezett állami kitüntetés, amelyben Bohó részesült. Ez már elvileg megalapozhatja a múlt nyilvános firtatását, hiszen közérdek fűződik ahhoz, hogy az állam ne adjon kitüntetést arra érdemteléneknek. Csakhogy **Eörsi** első írásában ezzel kapcsolatban egyetlen rágalmazó tartalmú megjegyzést tesz csak (Bohó „a börtönben köztudomásúlag (?) megszegte a rabszolidaritás legelemibb szabályait”), második cikkében ezt egészíti ki a Róth Miklós által nyilvánosságra hozott tárgyalási jegyzőkönyv-részletre való hivatkozással. Ez azonban egyáltalán nem meggyőző bizonyítéka egy hosszú éveket börtönben töltött ember érdemtelenségének az emléklapoktól.

3. A Tocsik-ügy, avagy ki a közszereplő?

Az Állami Privatizációs Rt-nél kifizetett több százmilliós „sikerdíj” kapcsán kirobbant botrány kulcsszereplője a nyilvánosság előtt az a jogásznő,

[...]